

31. Perjantaina 30 päivänä maaliskuuta 1990

kello 13.15

		Siv.
Päiväjärjestys		
Ilmoituksia		
Ensimmäinen käsittely:		
1) Ehdotukset laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta	1058	
Hallituksen esitys n:o 3 Lakialoitteet n:ot 34/1988 vp. ja 3 Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3		
2) Ehdotus laiksi pakkokeinolain 1 luvun muuttamisesta	„	
Hallituksen esitys n:o 251/1989 vp. Lakivaliokunnan mietintö n:o 2		
3) Ehdotukset laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	1063	
Hallituksen esitys n:o 23 Lakivaliokunnan mietintö n:o 3		
4) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon muuttamisesta	1064	
Hallituksen esitys n:o 243/1989 vp. Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7		
5) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta	„	
Hallituksen esitys n:o 4 Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1		
6) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta	1064	
Hallituksen esitys n:o 10 Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2		
7) Ehdotus laiksi lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta	„	
Hallituksen esitys n:o 13 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7		
8) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 2 ja 7 §:n muuttamisesta	1069	
Hallituksen esitys n:o 27 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8		
9) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain ja avustuskassalain muuttamisesta	„	
Hallituksen esitys n:o 19 Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9		
Esitellään:		
10) Raha-asia-aloitteet n:ot 1—1164 (ks. päiväjärjestys n:o 30)	„	
11) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 27 laiksi osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n muuttamisesta	1074	
12) Asetus 9 päivältä maaliskuuta 1990 Hämeen ja Mikkelin lääninhallitusten eräiden virkojen lakkauttamisesta ja perustamisesta (A n:o 3).....	1075	

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Ahde, Alho, Elo, Jokiniemi, Järvisalo-Kanerva, Kuuskoski-Vikatmaa, Laitinen, Mörttinen, Paakkinen ja Rauramo.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi kansanedustajain vaa- leista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 3
Lakialoitteet n:ot 34/1988 vp. ja 3
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi pakkokeinolain 1 luvun muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 251/1989 vp.
Lakivaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu:

Ed. Björkstrand: Herra puhemies, herr talman! Hallituksen esitys laiksi pakkokeinolain ensimmäisen luvun muuttamisesta tekee mahdolliseksi poistaa Yhdistyneiden kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan kolmanteen kappaleeseen tehdyn varau-

man. Muutoksen jälkeen Suomen lainsäädäntö on pidätysajan osalta sopusoinnussa myös Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen rikosprosessuaalista vapaudenriistoa koskevan määräyksen kanssa.

Käsitellessään hallituksen esitystä lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota mm. seuraaviin seikkoihin.

Valiokunta pitää perusteltuna sitä, että pidättämisen ja vangitsemisen erityisten edellytysten täyttyessä rikoksesta epäilty voidaan pidättää ja lyhyeksi ajaksi vangita, vaikka epäilyyn ei olisi todennäköisiä syistä. Juuri sellaisissa tapauksissa, joissa pidättäminen tai vangitseminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää, lyhytaikainen vapauden menetys voidaan hyväksyä jonkin verran tavanomaisesta poikkeavin perustein.

Tässä yhteydessä lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että pidätysajan lyhentäminen antaa aiheen ehdotettua laajemminkin selvittää sitä, onko nimenomaan pidättämisen edellytyksiä enää syytä säilyttää yhtä tiukkoina kuin voimassa olevassa laissa. Pidätysajan pituus ja pidättämisen edellytysten tiukkuus tulisi suhteuttaa siten, että rikoksesta epäiltyjen oikeusturva ja toisaalta rikosten uhrien asema ja rikosten selvittämisen tehokkuus olisivat hyväksyttävässä tasapainossa. Kuten tiedämme uudet esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevat säännökset ovat olleet voimassa vasta runsaan vuoden ajan, minkä vuoksi ei vielä voida esittää luotettavia tutkimustietoja siitä, miten mainitussa lainsäädännössä on onnistuttu tasapainottamaan mainitut tavoitteet.

Lakivaliokunta pitää välttämättömänä, että asia mahdollisimman pian ehdotetun lainsäädännön voimaantulon jälkeen selvitetään. Tämän vuoksi lakivaliokunta edellyttää, että hallitus tarkoin seuraa uusien esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevien säännösten ja nyt muutettavien säännösten vaikutusta rikostutkinnan tehoon Suomessa ja ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntötoimenpiteisiin sen takaamiseksi, etteivät pidätysaikaa koskevat uudet säännökset heikennä rikostutkinnan toimintaedellytyksiä.

Valiokunta on myös kiinnittänyt huomiota poliisin voimavaroihin. Esitutkintaa ja pakkokeinoja rikosasioissa koskevaa lainsäädäntöä käsitellessään eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että tuota lainsäädä-

däntöä koskevan hallituksen esityksen perusteluissa mainittu 450 lisävirkaa poliisitoiminnan edellytysten turvaamiseksi perustetaan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lisävirkoja on perustettu olennaisesti luvattua vähemmän. Tämän vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että poliisin toiminta turvataan aikaisemmin edellytetyllä tavalla.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, ettei pidätysajan lyhentämisen edellyttämästä päivystysjärjestelmästä tuomioistuimissa ole vielä selkeitä suunnitelmia eikä järjestelmästä aiheutuvan lisätyön korvaamisestakaan ole vielä sovittu. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen alusta saakka luodaan selkeä järjestelmä päivystysten hoitamiseksi ja vangitsemisasioiden vaatimasta päivystyksestä ja niiden käsittelystä viikonloppuisin suoritetaan asianmukainen korvaus.

Valiokunta on tehnyt eräitä pieniä, lähinnä teknisluonteisia muutoksia hallituksen esitykseen. Valiokunnan mietintöön liittyy myös eräviä mielipide.

Herr talman! Lagutskottet har behandlat regeringens proposition som gäller 1 kapitlet tvångsmedelslagen och har då fäst uppmärksamhet vid att regeringen i förslaget till förkortad anhållningstid i större utsträckning borde ha låtit utreda om det längre är skäl att bibehålla lika stränga förutsättningar just för anhållande som i den gällande lagen. Utskottet anser det viktigt att frågan utreds så fort som möjligt, sedan den föreslagna lagstiftningen har trätt i kraft.

Lagutskottet förutsätter därför att regeringen noga ger akt på hur de nya stadgandena om förundersökning och tvångsmedel i brottmål och de stadganden som nu skall ändras inverkar på brottsutredningens effektivitet i Finland och att den vid behov vidtar lagstiftningsåtgärder för att garantera att de nya stadgandena om anhållningstiden inte omotiverat försämrar förutsättningarna för brottsutredningen.

Utskottet fäster också uppmärksamhet vid att polisen inte har fått de utlovade resurserna i anslutning till behandlingen i riksdagen när det gällde lagstiftningen om förundersökning och tvångsmedel i brottmål. De sakkunniga som utskottet har hört har påpekat att det inte finns några klara planer för den jour vid domstol som den förkortade anhållnings-

tiden förutsätter och att avtal inte heller har ingåtts om hur det extra arbetet som systemet för med sig skall ersättas. Utskottet anser det därför viktigt att det från första början införs ett klart joursystem och att en tillbörlig ersättning betalas för sådan jour som häktning och behandlingen av häktningsärenden under veckosluten kräver.

Utskottet har gjort en del detaljändringar i regeringens proposition och till utskottets betänkande har fogats en reservation.

Ed. Moilanen: Herra puhemies! Nyt ensimmäisessä käsittelyssä oleva pakkokeinolain muuttaminen on jatkoa vuoden 1981 alusta voimaan tulleelle esitutkinta- ja pakkokeinolaille. Tämä laki on tarpeellinen ja tietyt muutokset siihen ovat tarpeellisia.

Kun pohditaan muutoksien tarpeellisuutta ja niiden seurausta, ongelmaksi muodostuu nimenomaan se, miten turvataan rikoksesta epäillyn oikeudet ihmisoikeudet, mutta samalla se, miten siinä tilanteessa myös pystytään uhrin ja koko yhteiskunnan oikeudet oikeudet turvaamaan. Tällöin nimenomaan rikoksen uhrin ja yhteiskunnan oikeudet voidaan turvata vain siten, että esitutkintaa hoitava poliisiviranomainen ja seuraavassa asteessa syyttäväviranomainen saavat riittävät voimavarat sekä työvoiman että tarvittavien teknisten apuvälineiden kannalta.

Kun ajatellaan poliisin valmiuksia suorittaa sille kuuluvaa esitutkintaa, merkittäväksi asiaksi nousevat nimenomaan pidätysajan pituus ja pidätyksen ja vangitsemisen edellytykset.

Nyt pidätysaikaa on lyhennetty edelleen. Kun se vuoden 1989 alusta lyhennettiin 17:stä 7:ään päivään, nyt sitä lyhennetään edelleen niin, että pidätettyä koskeva vangitsemisvaatimus on tuomioistuimen otettava käsiteltäväksi viimeistään neljän vuorokauden kuluttua kiinniottamisesta. Kun otetaan vielä huomioon kuljetukset ja muut tällaiset seikat, poliisille jää varsin lyhyt aika selvittää asiaa. Sen vuoksi, jotta poliisille tulisi edes jonkinlaisia edellytyksiä toimia rikosten selvittämistyössä, ensinnäkään pidättämisen edellytykset ja toiseksi vangitsemisen edellytykset eivät saa olla liian tiukat. Silloin kun pidätysaikaa lyhennetään, täytyy myös vangitsemisen edellytysten olla oikeassa suhteessa pidätysaikaan. Nyt ei pidätyksen kynnystä

ja vangitsemisen edellytyskynnystä ole alennettu sillä lailla kuin olisi pitänyt.

Samanaikaisesti kun tätä alentamista ei ole tapahtunut, myöskään ei ole annettu poliisille niitä henkilöstövoimavaroja, joita jo vuoden 1989 alussa voimaan tulleen lain yhteydessä luvattiin. Silloin luvattiin 450 virkaa poliisille. Niistä oli 205 virkaa siihen mennessä täytetty, kun valiokunta kuuli asiantuntijoita, eli yli puolet luvatussta määrästä on täyttämättä ja lupaus koski edellistä lakia. Nyt kun tämä laki entisestään vaikeuttaa poliisin mahdollisuuksia suorittaa tehokasta esitutkintaa ja kun tämä on omiaan työllistämään poliisia, antamaan lisätehtäviä, mm. kuljetustehtäviä ja kirjaamistehtäviä ja muuta tällaista, joka vie aikaa varsinaiselta esitutkinnalta, on selvää, että silloin pitäisi virkoja saada vielä enemmän kuin nuo 450.

Kun nyt on jo valtava epäsuhta virkojen osalta, se epäsuhta suurenee vielä, kun ei tässä yhteydessä aiotakaan muuta kuin pyrkiä täyttämään alkuperäinen 450 viran lupaus, mutta ei ole puhuttu mitään, missä ajassa. Eduskunta jo vuonna 1989 voimaantullutta lakia hyväksyessään edellytti 450 lisävirkaa, joista nyt ei ole puoliakaan täytetty.

On aivan selvää, että tässä tilanteessa poliisin rikosten selvittämisprosentti entisestään laskee. Suomihan on ollut perinteisesti hyvin korkean rikosten selvittämisprosentin maa eli siinä Suomi on ollut eurooppalaisen keskitason yläpuolella. Olemme jo vuoden 1989 alusta voimaan tulleen lain johdosta laskeutuneet jonkin verran lähemmäksi eurooppalaista tasoa. Tämän lain hyväksymisen jälkeen laskeudumme sille tasolle täysin, jolleemme mene alle sen tason.

Asiantuntijoita kuultaessa tutkija Kauko Aromaan selvityksestä aivan selvästi ilmeni, että vuoden 1989 alkupuolella rikoksia tuli poliisin tietoon enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pahoinpitelyrikokset lisääntyivät 12 prosenttia, varkaudet 22 prosenttia, moottoriajoneuvon anastukset 34 prosenttia, ryöstöt 12 prosenttia, vahingonteot 31 prosenttia. Rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten määrä on noussut viidenneksen.

Näin ollen selväksi tuli, että nousu on tapahtunut. Se myönnetään, ja se on ollut useimmissa rikoslajeissa ja useimmilla alueilla äkillinen. Mutta sitä ei myönnetä, että vuoden 1989 alusta voimaan tulleella lailla ja

rikosten määrän nousulla on yhteyksiä, vaan selitetään, että kasvun taustoja on monia niin kuin varmasti onkin. Kaikkiin ilmiöihin on monia syitä, mutta olemme jo päässeet niin pitkälle, että jopa tutkija myöntää, että rikokset ovat lisääntyneet. Silloin pitäisi jokaisen ymmärtää, että kun rikokset lisääntyvät, totta kai niiden selvitysprosentti heikenee, jos poliisin toimintaedellytyksiä heikennetään samanaikaisesti eikä anneta virkoja riittävästi lisää. Silloinhan ilman muuta suositaan niitä olosuhteita, joissa rikolliset menestyksekkäästi rikoksia tekevät. Tämä ei kai voi olla kenenkään edun mukaista — rikollisten tietysti, mutta ei järjestäytyneen yhteiskunnan.

Edelleen Aromaa jatkaa, että eräät rikokset ovat ilmeisesti todella lisääntyneet tavallista enemmän. Lähinnä tähän on kolme syytä: vangitsemiskäytäntö on muuttunut, ehdollista vapauttamista koskevaa lakia on muutettu, rikoskohteet lisääntyvät kaiken aikaa. Erääksi tärkeäksi syyksi sanotaan, että rikoskohteet lisääntyvät. Maassamme ei ole tapahtunut mitään muuta sellaista, että rikoskohteiden pitäisi lisääntyä juuri vuoden 1989 aikana, niin että siitä johtuisi olennaisesti tämä jyrkkä nousu rikoksissa.

Sitten sanotaan, että eräänä syynä on esitutkintauudistukseen liittynyt pidätysaika-maksimien lyhentäminen. Tämä on se olennainen syy, ja nyt täällä mm. lakivaliokunnan puheenjohtaja puheessaan totesi, että esitutkintapaketti on ollut niin vähän aikaa voimassa eli vain reilun vuoden, että vielä ei voida tehdä johtopäätöksiä. Mutta se on kuitenkin selvää, että rikosten määrä on noussut. Meillä yhteiskunnassa tuntuu olevan aina se tilanne, että ongelman täytyy tulla kriisiasteelle, ennen kuin se tunnustetaan ja ennen kuin sille halutaan mitään tehdä.

On hyvin helppo tehdä sellaisia lakeja, jotka vaikeuttavat rikostutkintaa ja edistävät rikollisten asemaa, mutta siitä takaisintulo aiempaan tilanteeseen on hyvin vaikeaa. Sitten lohduttelee asiantuntija sillä, että Suomi lukeutuu kuitenkin eurooppalaisessa vertailussa alhaisen rikollisuuden maihin. Sehän on totta, mutta onko meidän tavoitteemme se, että meille tulee ainakin yhtä paljon rikollisuutta kuin muihin maihin? Tähän me olemme pääsemässä, niin että siinä voin kyllä lohduttaa.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston lausunnossa todetaan sama problematiikka, että lakia tarvitaan, se on tarpeellinen ja myönteinen, mutta myönteisistä piirteistään huolimatta ehdotettu muutos heikentää olennaisesti poliisin mahdollisuuksia torjua rikollisuutta ja selvittää tapahtuneita rikoksia. Ehdotus vaikeuttaa ratkaisevasti esitutkintaa ja lisää tuntuvasti poliisin työmäärää. Rikollisuuden lisääntyminen ja rikosten selvitystason alentuminen merkitsevät nykyistä selvästi turvattomampaa yhteiskuntaa. Johtopäätökset toki lakivaliokunnalla ovat erilaiset, mutta faktat ovat kuitenkin kaikilla samat, elikkä rikollisuus lisääntyy ja rikosten selvittämisaste vähenee. Mutta ei tarvita paljoakaan talonpoikaisjärkeä, kun ymmärtää, että silloin myös turvallisuus vähenee.

Muun muassa sisäasiainministeriön poliisiosasto on esittänyt tähän toimenpiteitä, jotta muutoksen haittavaikutukset jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Yksi on juuri se, että pidättämisen ja vangitsemisen erityisiä edellytyksiä lievennetään. Yleensä kun pidätysaikaa lyhennetään, myös pidätyksen kynnystä lievennetään, mutta meillä ei ole tapahtunut näin riittävässä määrin, vaan meillä tämä kynnys on liian tiukka. Tämä olisi ollut korjattavissa sillä, että lakiin olisi kirjoitettu ilmaisun ”erittäin tärkeä” sijasta, että pidättäminen on lisätutkimusten vuoksi ”tärkeä”.

Myös vangitsemisvaatimuksen tekijällä tulisi olla mahdollisuus pyytää käsittelypäivän siirtämistä. Tämähän myös helpottaisi poliisin tilannetta. Jos saadaan käsittelypäivää siirretyksi, jää enemmän aikaa esitutkinnalle ja riittävien näyttöjen hankkimiselle.

Tähän listaan toimenpide-esitysten osalta kuuluu esitutkintavakanssien ja myös atklaitteiden lisääminen. Tänä päivänä monet poliisit kirjoittavat vielä vanhanaikaisella kirjoituskoneella, jossa ei ole edes korjausnäppäintä, ja poliisin kaikki tekninen välineistö on hyvin paljon jäljessä rikollisten teknisestä välineistöstä.

Nyt on myös se tilanne, että kun vangitsemisen kynnys tulee liian korkeaksi ja kun pidätysajat ovat oleellisesti lyhentyneet ja edelleen lyhenevät, esimerkiksi puukotuksista, raiskauksista ja ryöstöistä epäiltyjä on päästettävä vapaiksi, koska todennäköisiä perusteita tiukkojen erityisedellytysten tueksi

ei aina kyetä nopeasti hankkimaan. Näin rikolliset pääsevät kuin koira veräjästä.

Toinen asia on se, että kun moniin rikoksiin syyllistymistäkään ei pidetä pidättämisen ja vangitsemisen kannalta omana erityisedellytyksenään, nämä rikolliset saavat jatkaa rikollista toimintaansa ja saavat sotkea rikoksen selvittämiseksi tärkeitä tavaroita ja muuta vastaavaa. Kaiken kaikkiaan poliisin toimintaedellytykset heikkenevät ja uhrin ja yhteiskunnan asema vaikeutuu.

Tämä asia on kyllä tullut aivan selvästi lakivaliokunnassa myös hallituspuolueitten kansanedustajille ilmi. Mutta etenkin tällä vaalikaudella eduskunnassa vallitsee se tilanne, että lainsäädäntövallan on ottanut hallitus käsiinsä eikä eduskunta, jolle se yhdessä tasavallan presidentin kanssa kuuluu. Näin kansanedustajat orjallisesti noudattavat niitä esityksiä, joita hallitus kaikessa viisaudessaan eduskunnalle on antanut, ja tehdään vain teknisiä muutoksia, kuten lakivaliokunnan puheenjohtaja esittelypuheessaan totesi. Tekniset muutokset eivät auta silloin, kun halutaan tehdä yhteiskuntaa rakentavaa lainsäädäntöä. Tässä yhteydessä on ihan turha puhua eduskunnan arvovallasta, ja parhaalla tahdollakaan ei voi välttyä kysymästä, mitä merkitystä on valiokuntatyöllä, kun ne kaikki tärkeät asiat voidaan merkitä ainoastaan mietintöön, jolla ei lainkäytössä ole mitään merkitystä, eikä pykäliin, joihin ne pitäisi merkitä.

Lakivaliokunnan mietintöosa, tekstiosa, on erittäin hyvä. Siinä on todettu juuri kaikki ne seikat, joiden olisi pitänyt johtaa sen suuntaiseen pykäläsisältöön kuin vastalauseessa, jossa olen mukana, on todettu. Näin valiokunta onkin hyvin selkeästi mietinnössä lausunut lähinnä sen vuoksi, että voi pestä kätensä tässä vaikeassa kysymyksessä ja noudattaa hallituksen tahtoa. Tätä ei voi mitenkään hyväksyä. Se ei ole hyvää eikä onnekasta yhteiskuntamme kannalta, ja vielä valitettavampaa se on eduskuntalaitoksen arvovallan kannalta.

Ed. Björkstrand (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Moilanen lähti kahdesta perusolettamuksesta, joiden todistusarvo on syytä asettaa kyseenalaiseksi. Ensinnäkin hän väitti voimakkaasti, että rikollisuus lisääntyy nopeasti, ja hänen esityksestään sai sen vaikutelman, että Suomi

on nopeasti siirtymässä eniten rikollisuutta sisältävien maiden joukkoon. Näin ei ole asianlaita.

Sitten hän voimakkaasti otti poliisin puolesta kantaa läpi koko puheenvuoronsa. Jäin kysymään: Entäpä ne ihmiset, jotka eivät ole syllisiä? Kuka puhuu heidän puolestaan? Eikö koko länsimainen oikeusperinne vaadi nimenomaan sitä, että ketään ei saa pitää syllisenä ennen kuin se on todistettu?

Kysyisin myös ed. Moilaselta: Eikö ole syytä kysyä, miksi jeppe juo, eikä vain rangaista häntä? Onko se ainoa oikea keino?

Ed. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Syyt pidätysajan lyhentämiseen ovat kahtaalla. Ensinnäkin meillä pidätysajat ovat olleet kansainvälisesti vertaillen erittäin pitkät. Norjassa pidätysaika on 1 päivä, Tanskassa 24 tuntia ja Euroopan maissa keskimäärin 24 tuntia. Nyt olemme siirtyneet pisimpien pidätysaikojen osalta samaan käytäntöön, mikä on Ruotsissa. Toinen syy pidätysaikojen lyhentämiseen oli se, että Suomessa pidätysajat olivat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten vastaiset. Ne olivat jyrkässä ristiriidassa niiden kanssa, ja tämä on pääasiallinen syy siihen, että niitä on lyhennetty.

Ed. Moilasan huoli siitä, että 4 vuorokautta ei riittäisi kaikkien rikollisten tutkimiseen, on tavallaan oikeutettu, mutta lainsäätäjä on tämän huomionut. Sen vuoksi lainsäätäjä ehdottaa, että jos on syytä epäillä rikoksesta, tekijää voidaan pitää säilössä siksi, kunnes lisäselvitys on saatu ja muutoin on erittäin tärkeitä syitä olemassa. Tuomari osaa kyllä harkita, milloin syy on erittäin tärkeä. Ei tässä ole ratkaisevaa, onko syy tärkeä vai erittäin tärkeä.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy ihmetellä ed. Moilasan kannanottoja näihin asioihin. Eduskunnassa ja valiokunnassa asiantuntijoidenkin taholta on saatu selvästi kuulla, miten tärkeää on suomalaisenkin lainsäädännön muuttaminen vähitellen sen mukaiseksi, mitä kansainväliset velvoitteet ja sopimuksetkin jo edellyttävät. Ihmisoikeuksia koskevien lakien ja määräysten, säädösten, periaatteet ovat sellaisia, joita täytyy vähitellen noudattaa Suomenkin lainsäädännössä. Meillä on vielä jäljellä 1700-luvulta sellaisia lakeja, joita

muissa maissa Euroopassa ei enää ole niin vanhalta ajalta. Tämä on kyllä totta. Olemme siitä tänään kuulleet, vaikka tämän lain yhteydessä ehkä näitä muutoksia ei tehty. Yhteiskunta rakentaa lainsäädäntöä sen mukaan, mikä on tarpeen, ja myös inhimilliset näkökohdat on huomioon otettava. Suomen pidätysajat ovat pitempiä, niin kuin kuulumme, ja kansainväliset sopimukset edellyttävät, että korjauksia tehdään.

On todella erittäin valitettavaa, että vaikka perehdytään asioihin ja saadaan kuulla, miten välttämättä on uudistuksia tehtävä, siitä huolimatta ollaan edelleen jarruna. Unohdetaan se toinen puoli, joka tässä on ihan oleellinen, miten yhteiskunta rakentaa niitä syitä, jotka johtavat monien kohdalla tällaisiin ongelmiin, ja se on eräs ihan oleellinen tekijä.

Ed. Vähänäkki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuntuu aika erikoiselta kuunnella ed. Moilasan puheenvuoroa, kun muisteli hänen puheenvuoroaan EY-keskustelun yhteydessä joskus aikaisemmin, jolloin ollaan lunastamassa rusinoita tai pullia yhdyntävän Euroopan kakusta. Ensimmäisten lakien joukossa on kansainvälisen ihmisoikeussopimuksen soveltaminen Suomen lainsäädäntöön, ja ollaan mielellään välittömästi sitä vesittämässä. Kyllä minä veikkaan, että Suomen konservatiiveille tulee hyvin kivikkoinen tie, kun Suomen vanhentunutta lainsäädäntöä joudutaan Euroopan mallin mukaan luotsaamaan eteenpäin ja oikomaan.

Ainoa asia, missä olen samaa mieltä ed. Moilasan kanssa, on se, että luotan Suomen poliisiin ja pidän edellytyksenä, että ne 450 virkaa lyhentämättöminä tulevat perustettaviksi. Mutta kristillisen liiton edustajan näkemyksiä en ollenkaan ihmettele. Ed. Moilanen varmasti puhuu sydämensä kyllyydestä sellaisen yhteiskunnan puolesta, jota toivoo. Sen sijaan muiden porvarillisen opposition edustajien näkemykset valiokunnassa ja täälläkin ihmetyttävät. Niissä kuuluu jaakobin ääni vaikka on eesaun kädet. Keskustapuolueen edustajat esimerkiksi hyvin laveasti puhuvat täällä ihmisoikeuksista ja niiden toteuttamisesta, mutta valiokunnassa äänestivät nimenomaan pamppu ja rankkari-linjan, SMP:n sekä kristillisten linjan, puolesta.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ilmeisesti eräillä kansanedustajilla on usein kuullun ymmärtämisessä vaikeuksia. Pidätysajan lyhentämisestä olin täysin samaa mieltä kuin tekin: se uudistus on tarpeen. Sen sijaan se, missä oli erimielisyyttä, oli vangitsemis- ja pidätyskynnys. En puhunut yksinomaan omia mielipiteitäni, vaan kaikki kannanotot, jotka sanoin, perustuvat asiantuntijalausuntoihin. En ymmärrä, minkälaisia asiantuntijoita te olette kuulleet, kun ette ole löytäneet näitä lausuntoja ollenkaan. Luin suoraan asiantuntijalausunnoista sanontoja.

Juristina tiedän hyvin, että ketään ei pidä pitää syyllisenä ennen kuin on tutkittu. Valiokunnan puheenjohtaja, yhtä hyvin kuin minäkin, tietää, että tässä on kysymys nimenomaan niistä rikollisista, jotka ovat ns. suurrikollisia. Heidän kohdallaan usein on ongelmana, miten saadaan todistetuksi syyllisyys. Silloin poliiseilta ei pidä ottaa pois niitä toimintaedellytyksiä, joita he vähintäänkin vaativat.

On tärkeä kysymys, miksi jeppe juo. Mutta jos silloin, kun tulee vaikea lainsäädäntöongelma, sanomme, että otamme selvää miksi juo ja luovumme rikollisten kiinni ottamisesta, ei sekään yhteiskuntaa rakentava ratkaisu ole. Puheenjohtaja tietää hyvin, että "miksi jeppe juo" -selvittelyä ja ennalta ehkäisevää työtä rikosalalla olen nimenomaan kannattamassa ja olen pyrkinyt kaikki keinoin edistämään. Mutta silti meillä valitettavasti tulee pidätettäviä ja vangittavia ja poliisin edellytykset on myös turvattava.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ottaen huomioon edustajien Björkstrandin ja Pohjolan korkean tason kansanedustajina heidän puheenvuoronsa tästä asiasta on uskomattoman asiantuntevan, erityisesti ed. Björkstrandin, kaikella kunnioituksella. Ed. Jokisen esitys oli taas asiantunteva, mutta koski väärää asiaa. Se ei koskenut tätä asiaa, josta juuri keskustellaan.

Herra puhemies! Jos tapojeni vastaisesti puhun hieman korkealentoisesti, niin haluan todeta, että tämä lakiehdotus valiokunnan esityksen mukaisena on viimeinen naula rikostutkinnan arkussa. Kahden viime vuoden aikana tämä laki mukaanluettuna pidätysaika on laskenut 17 vuorokaudesta minimisään 2,5 vuorokauteen. Poliisin resursseja ja

mahdollisuuksia ei ole millään tavalla lisätty. Tilanne on se, että vankilat ovat pian tyhjillään, rikoksentekijät vapaina, rikollisuus nopeasti ja voimakkaasti kohoamassa. Voimme tulla huomaamaan, että muutaman vuoden kuluttua edustamme korkeaa eurooppalaista tasoa tässäkin asiassa.

Minulla ei luonnollisesti ole mitään sitä vastaan, että pidätysajat on lyhennetty niin kuin on. Vastalause, jonka olen ed. Moilasan kanssa allekirjoittanut ja johon myöskin vihereät sekä keskusta ovat äänestyksissä yhtyneet, merkitsee sitä, että emme hyväksy sitä, että lainsäätäjä jujuttaa antamalla toisessa tapauksessa tietyn alennuksen pidätys- ja vangitsemiskynnyksiin ja toisella kädellä iskee korvalle asiassa jättämällä toisessa kohdassa kynnykset ennalleen tai korottamalla niitä.

Herra puhemies! En jatka tämän enempää. Tulen toisessa käsittelyssä ruotimaan tämän asian perusteellisesti luurankoa myöten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että suuri valiokunta kokoontuu ensi tiistaina, 3 päivänä huhtikuuta välittömästi ensimmäisen istunnon päätyttyä.

3) Ehdotukset laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 23
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi tullitariffilain liitteinä olevien tullitariffin ja teollisuustulliluettelon muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 243/1989 vp.
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:stä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 4
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 10
Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Käsittelyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 13
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että esitys perustuu sosiaali- ja terveysministeriön asettaman päivähoidon kehittämistä selvittäneen työryhmän mietintöön ja että työryhmässä ovat olleet edustettuina mm. päivähoitohenkilöstöä edustavat työmarkkinajärjestöt. Työmarkkinajärjestöjä on kuultu esitystä valmisteltaessa, mutta ammatilliset järjestöt olivat erittäin tyytymättömiä siihen tapaan, jolla esitystä on valmisteltu, ja nimenomaan siihen, että heidän mielipiteitään ja kannanottojaan ei ole millään tavalla otettu huomioon esitystä annettaessa. Esityksen oleellinen sisältö on se, että ryhmäperhepäivähoito tehdään mahdolliseksi lain 5 pykälässä.

Aikaisemmin perhepäivähoidossa hoidettavien lasten määrästä on säädetty 5 pykälässä. Uudessa 5 pykälässä todetaan, että päiväkodissa ja perhepäiväkodissa hoidettavien lasten määrästä sekä hoito- ja kasvatus-tehtävään osallistuvasta henkilöstöstä säädetään tarkemmin asetuksella. Kun aikaisemmin päiväkodissa hoidettavien lasten määrästä on säädetty päivähoitoasetuksessa, on tietysti johdonmukaista se, että kummastakin säädetään joko laissa tai asetuksessa. Varmempaa tietysti olisi ollut se, että molemmista asioista olisi säädetty laissa, mutta hallituksen tarkoitus on se, että asioista säädetään asetuksella. Emme mekään ole asettuneet vastustamaan tätä, mutta nimenomaan siihen, millä tavalla asetuksissa näistä asioista tulisi säätää, mielestämme valiokunnan olisi ollut tärkeää ottaa selkeämmin kanta kuin se nyt on tehnyt.

Ryhmäkoosta ja henkilöstön määrästä on tarkoitus säätää päivähoitoasetuksessa. Mutta miten säädetään kelpoisuudesta? Tähän mennessä päiväkotien henkilöstön kelpoisuudesta on säädetty kelpoisuusasetuksessa. Nyt valmistelussa on kaksi vaihtoehtoa: säädetäänkö vain perhepäivähoitoasetuksessa näistä asioista vai säädetäänkö nimenomaan kelpoisuudesta myös perhepäivähoidon osalta kelpoisuusasetuksessa. Linjaa ei ollut vielä valittu, mutta tämä linjavalinta on oleellisen tärkeä. Sen vuoksi mielestämme sosiaalivaliokunnan olisi tullut ottaa kantaa siihen, millä tavalla tämä asia tulisi hoitaa.

Ammatilliset järjestöt ovat esittäneet, että kelpoisuudesta nimenomaan säädetään kelpoisuusasetuksessa ja määristä päivähoitoasetuksessa. Olisi päivähoidon laadullisen kehittämisen kannalta oleellista, että juuri kelpoisuusasetuksessa selvät kelpoisuusvaatimukset myöskin perhepäivähoitajien osalle asetettaisiin. Kuten jo aikaisemmasta on käynyt ilmi, sosiaalivaliokunta ei ollut valmis tällaista kannanottoa esittämään.

Jotta koko eduskunnan kanta tähän asiaan tulisi selvitettyksi, tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään muutosta. Ikävä kyllä pelkään pahoin, että muut kuin sosiaalivaliokunnan jäsenet eivät asiaan riittävästi ole paneutuneet. Varsinkaan kun täälläkään ei tämän useampi edustaja ole kuulemassa, mistä ongelmasta tässä oli kyse, asiaa ei riittäväällä tarkkuudella eduskunnassa nyt käsitellä. Mutta tässä on hyvin merkittävästä asiasta kysymys.

Päivähoitoalan henkilöstöjärjestöt ovat hyvin huolestuneita siitä, mitä päivähoidon laadulliselle kehitykselle tapahtuu. Kuntien keskusjärjestöt ovat juuri olleet ajamassa sitä, että minkäänlaisia kelpoisuusvaatimuksia ei tule perhepäivähoidolle asettaa asetustasolla. Tässä on nähtävänä se, mihin esityksellä pyritään ja mikä nyt mahdollistetaan: kunnat voisivat mahdollisimman halvalla hoitaa lapsia. Silloin on pelkona se, että päivähoito ainakin osittain tulee olemaan vain lasten säilyttämistä päivän ylitse, eikä siihen sisällytetä kasvatustavoitteita, mikä kuitenkin on tärkeää lasten kehitystä ajatellen ja nimenomaan myöskin sitä ikävaihetta, jossa he päivähoidossa ovat. Jos sallitaan suuret ryhmät perhepäivähoidossa eikä henkilöstölle aseteta tavoitteita, vaarana on, että kasvatuksellisia näkökohtia, jotka tässä vai-

heessa olisi tärkeää ottaa huomioon, sivuutetaan.

Olisimme halunneet myöskin ja nimenomaan päivähoitohenkilöstön järjestöjen kannanottojen mukaisesti, että valiokunta olisi ottanut kantaa siihen, että suurempia kuin kahdeksan lapsen ryhmiä, joissa on kaksi hoitajaa, ei sallittaisi edes poikkeustapauksissa, mikä on nyt hallituksen suunnitelma. Hallituksessa on tällä hetkellä vireillä sellainen esitys, että asetuksessa mahdollistetaisiin erityistapauksissa kolmen hoitajan ryhmät. Me emme pidä oikeana, että näin suuria ryhmiä perhepäivähoidossa sallitaan, eivätkä tätä pidä oikeana myöskään henkilöstöjärjestöt.

Kun valiokunnan enemmistö päätyi siihen, että voidaan näin suuria ryhmiä sallia, tulee oleelliseksi kysymyksen, minkälaista henkilökuntaa suurissa ryhmissä on. Me esitimme, että olisi otettu kantaa, että ainakin yhden perhepäivähoitajan olisi tullut omata päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävään edellytetty ammatillinen kelpoisuus. Mutta tästäkään valiokunnan enemmistö ei ollut valmis esittämään kantaa. Aivan erityisesti minua hämmästyttää sosialidemokraattisten valiokunnan jäsenten käyttäytyminen tässä asiassa. Oli minulle täydellinen yllätys, kun sosialidemokraatit nimenomaan vaativat, että tästä asiasta ei sanota mitään. Olen kuvitellut tähän asti, että sosialidemokraatitkin kantavat huolta päivähoidon laadullisesta sisällöstä, mutta nyt he antoivat porvareiden ajamalle linjalle tukensa. Toivon, että hallituksessa löytyy järki tähän asiaan ja kannetaan huolta myös perhepäivähoidon laadusta.

Nyt puhutaan vain kauniisti perhepäivähoidon kodinomaisuudesta. Me emme vastusta perhepäivähoitoa. Se on monissa tapauksissa varmasti järkevin vaihtoehto ottaa huomioon monet seikat, joita en tässä käy luettelemaan. Jos perhepäivähoidosta tehdään päiväkodin korvike, nimenomaan korvike niin, että mahdollisimman halvalla voitaisiin hoitaa — siitä tässä on kysymys, tehdään 12 lapsen ryhmiä — olisi luullut, etteivät sosialidemokraatit tälle linjalle anna tukeaan. Mutta jostakin minulle käsittämättömästä syystä näin valiokunnassa kuitenkin tapahtui.

Onneksi valiokunta sentään sanoo, että alemman asteisten säädösten eli asetusten

valmistelun tulee tapahtua yhteistyössä alan ammatillisten järjestöjen kanssa. Näiden kanta on täysin selvä. Ne kantavat huolta nimenomaan laadusta ja kannattavat sitä, että jos sallitaan näin suuria ryhmiä, siellä täytyy olla vähintään yksi ammatillisesti pätevä hoitaja. Toivon, että valiokunnan kannanoton perusteella asetuksessa päädytään vaatimukseen, että myös ammatillista pätevyyttä perhepäivähoidon suurissa ryhmissä edellytetään.

Kaiken kaikkiaan asian käsittely valiokunnassa on antanut aiheen suureen ihmetykseen sosialidemokraattien kantojen osalta. Kun asiasta vastaava ministeri tuli paikalle, toivon, että ministeri pitää huolta näistä asioista, nimenomaan siitä, että lasten päivähoidon laadulliselle kehitykselle ei aiheuteta vaaraa muutoksilla, joita ollaan tekemässä.

Tarkoitukseni on vielä etsiä kaikki ne puheenvuorot ja valiokunnan kannanotot, joita syksyllä otimme, kun käsitelimme lastensuojelua. Silloin myös kannoimme huolta päivähoidon laadullisesta kehityksestä, siis siitä, kuinka se voisi tukea näiden vakavien ongelmien ratkaisemista, mitä nyt lastensuojelun alueella on havaittu. Nyt on havaittu, että jo varsin pienetkin lapset ovat mukana alkoholi- ja rikoskierteessä. Toivon, että tämä puoli tulee esille ja tämä puoli muistetaan, ettei käy niin, että syksyllä puhuimme aivan toista ja nyt kun pari kuukautta on kulunut, kaikki ne kauniit puheet, joissa valiokunnassa varsin yksimielisiä olimme, mikä mielestäni oli erittäin tärkeää ja suuriarvoista, ikään kuin olisivat kokonaan unohtuneet osalta valiokunnan jäsenistä. Toivon, että näin ei ole, vaan että ne puheet muistetaan, mitä syksyllä puhuttiin. Tämä jää nyt, ikävä kyllä, hallituksen varaan, jos eduskunta ei ole valmis ottamaan selkeitä kantoja. Toivon, että hallituksen uusi ministeri myös selvittää ne valiokunnan kannanotot, mitä lastensuojelun yhteydessä on puhuttu.

Ministeri Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Olen huomannut, että sosiaalivaliokunnassa on syntynyt keskustelua ryhmäperhepäivähoidon kehittämisestä ja perhepäivähoidon tason ja laadullisen tason kehittämisestä aivan erityisesti. Olen hyvin iloinen siitä, että asiaan on kiinnitetty huomiota ja valiokunta on siihen hyvin perusteellisesti paneutunut.

Tämän erityisen asian kohdalla kuitenkin on niin, että lakiesitys on edeltäjäni antama ja valiokunnan käsittelyn aikana tapahtui vaihdos meidän kesken. Pahoittelen, että valiokunta ei missään vaiheessa ottanut yhteyttä, että minulla olisi ollut mahdollisuus teidän kanssanne keskustella näistä asioista, niin että ainakaan ei olisi syntynyt epäluuloja siitä, mihin suuntaan ministeriössä ollaan lasten päivähoitoa kehittämässä ja minkälaisia tavoitteita sille ollaan asettamassa.

Käytän tilaisuutta vakuuttaakseni myös ed. Stenius-Kaukoselle, että meillä on kaikki syy edelleenkin ponnistella lasten päivähoidon määrällisten tavoitteiden, mutta erityisesti myös laadullisen kehittämisen puolesta. Arvostan sitä työtä, jota päiväkodeissa tekevät pitkän koulutuksen omaavat lastentarhanopettajat, lastenhoitajat. Mitä varttuneemmiksi lapset tulevat, niin paitsi hoidon ja hoivan tarve, silloin erityisesti korostuu kasvatuksellinen tarve. Toivon, että voimme päivähoitoa jatkossakin kehittää sillä tavalla, että päivähoito toteuttaa myös niitä kasvatuksellisia tavoitteita, joita sille on annettu ja että valiokunta myös jatkossa asettuu tukemaan sen tyyppisiä toimenpiteitä.

Erityisesti perhepäivähoitoon on viime aikoina tavallaan ristiriitaisin tunteinkin puututtu ja vähän pelonsekaisin odotuksinkin. Olen huomannut, että myös pitkän koulutuksen omaavat henkilöstöryhmät suhtautuvat hieman pelonsekaisin tuntein siihen, millä tavalla ryhmäperhepäivähoito tulee jatkossa heidän asemaansa vaikuttamaan ja nimenomaan myös päivähoitoiden laadullisiin tavoitteisiin. Hartaasti toivon, että myös eduskunnassa ja kansalaisten keskuudessa syntyy jatkossakin paineita siihen, että ryhmäperhepäivähoitoa ei suinkaan koettaisi päiväkotihoidon korvikkeena, vaan meillä edelleen olisi resursseja ja halua kehittää koulutusammattieihinkin tukeutuvaa päiväkotihoidoa. Pidän kuitenkin ryhmäperhepäivähoitoa kokeilemisen arvoisena ja monella tavalla myönteisenä nimenomaan perhepäivähoitajan kannalta.

Perhepäivähoitajat ovat valittaneet, että he kokevat työnsä hyvin yksinäisiksi, heillä ei ole sosiaalisia kontakteja, heillä ei ole myöskään ketään, jonka kanssa ammatissaan työskentelisivät. Tällä hetkellä täällä eteläisessä Suomessa varsinkin, missä kunnat kuitenkin ovat suunnitelmissaan varsin voimak-

kaasti tukeutuneet perhepäivähoitoon, meillä on perhepäivähoitajista kova pula. Olemassa oleviakaan virkoja ei saada täytettyä, saati että voitaisiin uusia virkoja perustaa ja myös perhepäivähoidon kautta lastenhoitoa järjestää.

Ryhmäperhepäivähoidon järjestäminen saattaa avata joitakin uusia mahdollisuuksia myös henkilöstökysymysten hoitamiseen sillä tavoin, että on monia, jotka perhesyistä eivät pysty ottamaan kotiinsa lapsia hoitoon, mutta olisivat auliisti käytettävissä, jos heille tarjotaan toisen tyyppisesti mahdollisuus esimerkiksi kunnan järjestämissä tiloissa.

Mieluusti näkisin, että uusi ryhmäperhepäivähoito kokeiltaisiin ja katsottaisiin, minkälaisia tuloksia siitä saadaan. Tähänastiset tulokset kunnista kertovat, että se on otettu hyvin myönteisesti vastaan ja siitä on saatu myös hyviä kokemuksia. Kaikkien näidenkin kokemusten perusteella sitten pyritään katsomaan, mihin kehitys vastaisuudessa on johtamassa. Minusta se pitäisi nähdä enemmänkin perhepäivähoidon eräänä laadullisena kehittämisenä, perhepäivähoitajien työn sisällön monipuolistamisena ja myös heidän työympäristönsä parantamisena ja työssä olevan yksinäisyyden ja turvattomuuden poistajana.

Mutta korostan edelleenkin sitä, että ei ainakaan sosiaaliministeriössä, mutta toivon mukaan ei missään muuallakaan kuvitella, että voisimme hyvin järjestetyn ja hyvään koulutukseen perustuvan lasten päiväkotihoidon korvata joillakin muilla toimenpiteillä. Tässä suhteessa uskon, että suomalainen päiväkotitarjoaja hoitoa, joka kelpaa malliksi laajemmaltikin maailmalla, ja sen laadulliseen kehittämiseen toivon mukaan edelleenkin pyritään.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Hämäläisen puheenvuoro oli ilahduttava. Me kyllä kuulumme valiokunnassa ministeriön edustajia vielä aivan loppuvaiheessa uudelleen, ennen kuin käsitteimme loppuun tämän asian. Nimenomaan olisi mielestäni ollut tarvetta valiokunnassa antaa tukea niille suunnitelmille, mutta niin kuin jo kerroin puheenvuorossani, ei ole selkeää linjaa. Halusimme antaa tukea sille selkeälle linjalle, että olisi juuri päivähoidon laadullista kehittämistä tuettu.

Mielestäni oli hyvä, että ministeri Hämäläinen otti esille perhepäivähoidon ongelmat, mitkä myös valiokunnassa tuotiin esille. Väillä tuntuu kuviteltavan, että perhepäivähoito on ainoa autuaaksi tekevä ilman minkäänlaisia ongelmia oleva hoitomuoto, mutta näinhän ei ole. Hyvin usein perhepäivähoitajat kääntyvät kansanedustajien puoleen hakeakseen tukea juuri sille, että myös heidän työnsä tuettaisiin. He tuntevat, ikävä kyllä, jossain määrin olevansa jopa orjatyövoiman asemassa, niin että maksetaan huonoa palkkaa eikä anneta mahdollisuuksia kehittää työtään niin hyvin kuin he haluaisivat sitä tehdä.

Haluan tuoda esille nimenomaan sen, ettei synny väärää käsitystä, minkä kyllä jo aikaisemminkin toin esille, että me emme vastusta perhepäivähoitoa, pidämme sitä tarkoituksenmukaisena hoitomuotona monessa tilanteessa, mutta kannamme kokonaisuutena huolta päivähoidon laadullisesta kehittämisestä niin päiväkotien kuin perhepäivähoidon osalta. On mielestäni erittäin tärkeä asia, että ei vain säästämismielessä pyritä heikentämään laatua.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että perhepäivähoitoa pitää kehittää ja pitää olla huolissaan sen laadullisesta kehittämisestä. Mutta kun käsittelyssä olevan lain tarkoitus on joustavoittaa kunnissa päivähoidon järjestämistä ja antaa mahdollisuus myös ryhmäperhepäivähoitokotien muodostamiseen, emme katsoe valiokunnassa tarpeelliseksi mietinnössä asettaa kovin tiukkoja rajoja tälle päivähoidon järjestämiselle. Kyllä on tärkeää, että esimerkiksi haja-asutusalueilla pystytään luomaan erilaisia järjestelyjä ilman, että esitetään tiukkoja vaatimuksia esimerkiksi valtion toimesta siitä, minkälaisesta väkeä pitää tällaisessa päiväkodissa olla ja miten hoito niissä järjestetään.

Ryhmäperhepäivähoidolla niin kuin perhepäivähoidolla yleensäkin on tarkoitus järjestää mahdollisimman kodinomaista hoitoa. Siinä mielessä, kun esimerkiksi valiokunnassa puhuttiin laitospäivähoitokodista, se on aivan kummallista. Kyllä tässä kodinomaisesta hoidosta on kyse, jota ei tule liikaa erilaisilla säädöksillä rajata, vaan antaa nimenomaan kunnille mahdollisuus myös käyttää luovuutta tässä suhteessa ja siitä

huolimatta pitää huoli lasten asemasta tässäkin.

Ed. Mäkipää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin sanoisin ed. Stenius-Kaukoselle, ettei myöskään päiväkotit ole mikään autuaaksi tekevä laitos. Mielestäni tämän lain tarkoituksena on todella joustavuuden kehittäminen ja valinnan mahdollisuus, eli ne vanhemmat, jotka eivät halua viedä lapsiaan yksityiseen päivähoitoon, vievät päiväkotiin, eli valinnan mahdollisuutta tulee olla.

Jos yksityinen perhepäivähoitaja tai ryhmäperhepäivähoitaja ottaa lapsia hoitoon, siinä jo tarvitaan suuri kynnyks. Ainakaan minun hermoillani ei voisi katsoa lapsia. Siihen on pätevyys ja jonkinlainen koulutus oltava. Sitten pitää muistaa myös se, että kun yksityinen ottaa lapsia hoitoon, niin kuntahan tulee tarkistamaan ensin kodin, onko se lapselle sopiva ja onko asunto riittävä. Kyllä kunta huolehtii ja valvoo, niin että hoitopaikka ei saa olla ihan mikä tahansa.

Ihmetyttää myös, että kun puhutaan, että 3 hoitajaa voi enintään hoitaa 12:tä lasta, tätä on kritisoitu. Kuinka päiväkotien kohdalla on? Minä uskon, että 3 hoitajaa hoitaa sielläkin varmaan 12:tä lasta.

Ei sovi näin yksipuolisesti katsoa, vaan pitää antaa kunnille valinnan mahdollisuus ja ennen kaikkea lapsen vanhemmille. He kyllä tietävät, mikä on paras hoitopaikka. Meidän pitää olla kiitollisia, että yksityisiä ja ryhmäperhepäivähoitajia löytyy vielä Suomenmaasta.

Ed. Wasz-Höckert: Herra puhemies! Olen mielenkiinnolla seurannut tätä keskustelua ja totesin ilolla, että ministeri Härmäläinen — joka nyt on poistumassa — todellakin kantaa huolta meidän lapsistamme. Suomessa naiset, äidit, ovat hyvin koulutettuja, ja me tarvitsemme heitä työelämässä, ja heillä on oikeus olla työelämässä.

Ensimmäinen lasten päivähoitolaki, joka tuli, otti poliittisesti ratkaisun, jolla 0—3-vuotiaiden ensisijaisesti tulee saada päivähoitoa. Tämä oli luonnollisesti koko lastenlääkärikunnan vastainen päätös. (Ed. Laine: Se ei ollut ensimmäinen laki, siinä edustaja

erehtyy!) — Se laki, jonka perusteella äkkiä piti saada 3—6-vuotiaat hoitoon, ei ollut ensimmäinen. Ed. Laine on oikeassa. Mutta meillä oli kauhea hätä vuosi sitten, koska laki edellytti, että kaikille näille tulee hoito järjestää. — Lasten asioita ammatikseen tutkivat ihmiset luonnollisesti ovat sitä mieltä, että ensisijaisesti olisi pitänyt ottaa huomioon 3—6-vuotiaat. Kun kävi näin, on aivan selvää, että kaikki lasten päivähoitomuodot tulee hyväksyä ja niitä kehittää.

Tämän lain perusideologia on hyvä ja oikea. Eri asia on sitten, että jonkun lapsen tai joidenkin lasten kohdalla tulee onnettomia ratkaisuja, jos ympäristö ei suinkaan ole niin kodinomainen, ja vaikka se olisikin, niiltä, jotka siellä hoitoa suorittavat, joko puuttuu riittävä koulutus tai sitten heidän persoonallisuutensa ei ole lapsille sopiva.

Minulla ei ollut tarkoitusta edes osallistua tähän keskusteluun, mutta luin melko tarkkaan, keitä asiantuntijoita sosiaalivaliokunnassa oli kuultu. Nyt totean saman kuin aikaisemmin: Ministeriö eikä myöskään sosiaalivaliokunta ole ollut kiinnostunut käyttämään asiantuntijana Suomen Lastenlääkäriliittoa. Jokainen, joka on kouluttanut lastenlääkäreitä, tietää, että lasten sairauksiin, henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ei opettajankoulutuksessa eikä riittävästi myöskään lastentarhanopettajankoulutuksessa anneta valmiuksia. Kun terveyskeskuksissa ei ole pediatriasta eli lastenlääkäriävalvontaa, ei ole ihme, että meillä nyt esimerkiksi korvalääkärit, professori Palvan oppilaat, ovat todenneet, että huonokuuloisuutta esiintyy pakostakin silloin, kun 5, 6 ja 8:kin kertaa vuodessa on keskikorvan tulehduksia. — Minä nyt ääriesimerkin. On paljon muuta. Mehän keskustelemme nyt juuri mielenterveyslaista, ja siinä aivan oikein lastenpsykiatrit toteavat, että määrätty osa potilaista on jo saanut nämä vammansa, jos sanoisin niin, lapsuusiässä.

Toisin sanoen nyt on se aika, jolloin olemme hoitaneet lasten päivähoitokysymyksen määrätynlaiseen päätökseen kvantitatiivisesti. Olen jo moneen, moneen kertaan ollut tällä samalla korokkeella puhumassa siitä, että nyt olisi todellakin aika päästä kvaliteettiin eli laatuun. Ed. Stenius-Kaukonen otti tämän esille, mutta kun en ole sosiaalivaliokunnan työssä mukana eikä ryhmämme edustaja ole ollut kanssani minkään-

laisessa yhteydessä, en tiedä, mistä siellä on loppujen lopuksi käyty keskustelua.

Toivon, että vastedes, kun tulee lapsia koskevaa lainsäädäntöä, kysykää ihmeessä myös lastenlääkärικunnalta.

Herr talman! Jag konstaterar ännu en gång att vi har framför oss ett lagförslag som gäller barn, barnens dagvård, och jag vill i och för sig inte gå in i den politiska diskussionen om hur det här skall vara. Vårt parti har från första början fört fram den tanken att det skall finnas olika möjligheter: hemmet, hemdagvård i liten skala och sedan barndagvård på ett mera traditionellt sätt.

Jag har ofta framfört kritik mot att barnens hälsa inte tillräckligt kan tas i beaktande. Ett extremt exempel är Helsingfors stad, där man kan ha en scharlakansfeberepidemi med streptokocker i halsen på barnen, deras vårdare och i deras hem och att denna infektion, som kan slå på njurarna och hjärtat, har kunnat avlägsnas först någon gång på våren. Det här är inte baserat på en undersökning som jag gjorde 1961—62, samma fenomen kan iaktas ännu i dag. Docent Antti Pönkä på Helsingfors hälsovårdsverk utförde en ny undersökning på min uppmaning då jag var medlem i hälsovårdsnämnden och den visar att 10 procent av barn som är i dagvård har upprepade infektioner.

Jag hoppas att nästa gång när vi får hit till riksdagen några sådana frågor som har att göra med barn och barndagvård man då äntligen skulle hitta på att använda Barnläkarförbundet i Finland som sakkunnigorgan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 2 ja 7 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 27
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotukset laeiksi eläkesäätiölain ja avustuskassalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 19
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Raha-asia-aloitteet n:ot 1—1164

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ilmoitetaan, että nyt esiteltävät raha-asia-aloitteet ovat tänään nähtävinä eduskunnan kansliassa pääsihteerin huoneessa.

Keskustelu:

Ed. Kohijoki: Herra puhemies! Suuri määrä tekemistäni raha-asia-aloitteista koskee kotimaakunnassani Satakunnassa vireillä olevia tiehankkeita. Monet niistä ovat olleet vireillä erittäin kauan. Kun tiehankkeiden toteuttamisjärjestys hyvin ratkaisevasti määräytyy tiepiirin keskuspaikassa Turussa tehtävien suunnitelmien mukaan, on satakuntalaisilla hankkeilla taipumus vuosi vuoden jälkeen siirtyä tuonneemmaksi. Satakunnan asemaa valtion tieinvestointien kohdistamisessa kuvaa myös se, kun todetaan, että valtion toimesta rakennettuja nelikaistaisia pääteitä ei Satakunnassa vielä ole ollenkaan. Liikennemäärien mukaisesti määräytyvät normit osoittavat, että nelikaististen pääte-

den tarve Satakunnassa on ollut jo kauan olemassa. Myös eritasoristeykset Satakunnassa ovat peräti harvinaisia.

Noin 30—40 vuotta sitten rakennetut maamme päätiet eivät enää moneen vuoteen ole vastanneet nykyajan ja tulevia vaatimuksia. Samaan alimitoitettujen teiden sarjaan kuuluvat myös Satakunnan tiet. Tien heikosta rungosta jatkuvasti aiheutuvat painumat, tien kapeudesta aiheutuva liikenteen ruuhkaisuus sekä tutuksi tulleet tiepäälystysten kulumisurat merkitsevät kansantaloudellisia menetyksiä liikenteen hidastumisena, ajokustannusten nousuna jne. Tällainen tie on eräs satakuntalainen päätie, valtatie n:o 2. Samaan sarjaan kuuluvat muut maakuntamme alueella olevat päätiet.

Kuitenkin tiedoita käsiteltäessä päähuomio saattaa yksinomaan helposti keskittyä pääteihin, mutta tärkeää on myös alemman asteiseksi luokiteltujen maanteiden sekä paikallisteiden kuntoon saattaminen. Nehän ovat paljon vanhempia kuin sodan jälkeen rakennettu maamme päätieverkosto. Näille maaseudun savi- ja sorapintaisille teille on jo tullut ja tulee ajoneuvojen painojen yhä noustessa niin suuri kuormitus, etteivät ne useimmiten kantavia rakenteita vailla olevina sitä kuormitusta kestä. Samanaikaisesti kun päätieverkkoa on kunnostettava ja kehitettävä, on myös maaseudun maanteiden sekä paikallisteiden peruskorjauksesta huolehdittava.

Sitten ihan erillinen aloite, joka koskee metsiemme terveyden- ja sairaudentilaa.

Asiantuntijat Suomessa niin kuin muualakin näyttävät olevan yksimielisiä siitä, että ilman saasteilla ja metsätuhoilla on selvä syy-yhteys. Vaikka metsätuhoista Suomessa jo nykyisin esitettävät arvioluvut ovat erittäin suuria, ovat valtiovalan toimenpiteet metsätuhojen tutkimiseksi, hillitsemiseksi ja pysäyttämiseksi jääneet riittämättömiksi. Kun myös kansainvälisten sopimusten aikaansaaminen ja teho näissä asioissa on osoittautunut aivan liian hitaaksi ja riittämättömäksi, näyttää siltä, että parhaillaankin ja myös lähitulevaisuudessa metsätuhoista aiheutuneet taloudelliset menetykset Suomessa tulevat entisestään lisääntymään.

Sairaitten metsiemme tilan syiden ja seurausten kaikinpuolista selvittämistä sekä tutkimustyötä varten ja vielä terveiden metsiemme varjelemista varten tulisi Suomen yliopis-

tolaitokseen viipymättä perustaa ainakin yksi metsäpatologian professorin virka niin, että viran hoito alkaisi heti vuoden 1991 alusta.

Vielä puutun lopuksi yhteen erilliseen aloitteeseen. Se koskee määrärahan osoittamista Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen tulvien poistamiseksi tarkoitettun järjestelysuunnitelman toteuttamista varten. Suunnitelma on ollut kauan valmiina, ja parhailaankin sillä alueella vallitsee suurtulva tuhoineen. Nämä joet, Kokemäenjoki ja Loimijoki, ovat vuosikymmenien ajan tulvineet toistuvasti Kokemäen, Huittisten, Vampulan sekä Alastaron kuntien alueella aiheuttaen suurta tuhoa ja haittaa asutukselle ja elinkeinotoiminnalle.

Perkaushankkeen yhteinen kustannusarvio on noin 83 miljoonaa markkaa. Siihen myös voimatalous tulee jollain tavalla osallistumaan. Siellä on tehtävä oikaisukanava. Sillä sekä perkauksella yhteensä saadaan tulvat poistumaan noin 2 300 hehtaarin alueelta. Se on viljelysaluetta ja pääasiallisesti korkealuokkaista myös erikoiskasvien viljelyyn soveltuvaa peltoa.

Paitsi tulvien ja tulvavahinkojen estämisen kannalta olisi nopeasti käyntiin saatettavilla Kokemäenjoen ja Loimijoen perkaustöillä suotuisa vaikutus väestökadosta ja pitkäaikaisesta työttömyydestä kärsivässä Satakunnassa. Koko hankkeen toteuttaminen ja rahoitus olisi jaettavissa muutaman vuoden ajalle.

Nyt vihdoin ripeällä perkaustöiden aloittamisella valtiovalan taholta voitaisiin käytännössä osoittaa todeksi pyrkimykset maaseutuelinkeinojen ja koko maaseudun kehittämiseksi. Niin kuin alussa taisin mainita, perkaushanke on ollut vireillä jo useita vuosikymmeniä. Hallinnollinen menettely on kestänyt luvattoman kauan.

Ed. Laine: Herra puhemies! Tässä on esillä lähes 1 200 aloitetta. Ellen kovin pahasti erehdy, tämä on suurimpia lukuja helmikuun raha-aloitteiden sisäänjättölukuja. Se kertonee kansanedustajien suuresta mielenkiinnosta tulevan vuoden budjettia, ehkä myös tulevan vuoden vaaleja kohtaan. Salissa läsnä olevien määrä ei tästä kiinnostuksesta kyllä kerro. Kiinnitän huomiota kahteen yksityiskohtaan.

Sivulla 16 on mainittu numeroilla 488 ja 489 kaksi raha-asia-aloitetta. Jälkimmäinen

koskee pienyrittäjien mahdollisuutta olla kehittämässä ja ottaa osaa suomalais-neuvostoliittolaiseen yhteistyöhön. Olen aloitteessani osoittanut, miten Suomen ja Neuvostoliiton talousyhteistyö on suurelta osin suuryritysaltaista. Aloitteellani eli 5 miljoonan markan määrärahalla ehdotan autettavaksi pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia päästä osalliseksi suomalais-neuvostoliittolaiseen talousyhteistyöhön tuotannollisen yhteistyön muodossa.

Toinen raha-asia-aloite, johon esillä viittasin koskee 25 miljoonan markan myöntämistä maakaasuputkijohtoa varten Lounais-Suomessa. Haluaisin tämän aloitteen perusteluna vain todeta, että Suomi ei missään tapauksessa saisi lyödä laimin maakaasualalla tapahtuvan yhteistyön laajentamista koskien niin Lounaisrannikon putkea kuin myöskin Pohjois-Suomeen ehdotetun putken rahoittamista.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jotta en tuntisi omantunnon tuskia, kun on kovan työn tehnyt ja kaksikymmentä raha-asia-aloitetta sorvannut, sanon muutaman sanan nimenomaan tieasioita koskien.

Pohjois-Hämeessä kulkiessamme ministeri Vistbackan kanssa kierroksella Virtain, Vilpulan, Juupajoen ja Mäntän seuduilla muutama viikko sitten tuotiin konkreettisesti esille se, että näillä paikkakunnilla on hyvinkin tärkeitä pienimuotoisia tisuunnitelmia ja kevyen liikenteen väylien rakentamistarpeita, joissa suunnitelmat ovat valmiita, mutta joita siirretään vuodesta toiseen, jopa vuosikymmenestä toiseen sillä tavalla, että TVL siirtää niitä toistuvasti. En tiedä, onko sitten kysymys siitä, että paikkakunnilta ei ole kansanedustajia, jotka ajaisivat asiaa eteenpäin. Joka tapauksessa tämä on melkoinen ongelma ja nimenomaan Pohjois-Hämeessä, jossa maaperä on sen laatuinen, että valtion hoitamilla syrjäiteillä keväisin on niin paha kelirikko, että tiet ovat osin täysin kulkukelvottomia.

Näyttää siltä, että valtatiet, päätiet, tulevat jatkossakin viemään rahat ja pienimuotoiset hankkeet samoin kuin kevyen liikenteen väylät jäävät edelleen toispuoleiseen asemaan. Olisi tärkeätä, että valtion tulo- ja menoarviossa jo ensi vuonna ryhdyttäisiin suunnittelemaan sellaista, että valtatiet ja suuremmat hankkeet todella eroteltaisiin pienistä

hankkeista, etteivät pienet hankkeet jäisi kärsimään rahoitusvajauksesta, jonka aiheuttavat suuret valtatiet, vaan niillekin vuosittain tietty potti annettaisiin.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Olen ed. Aittoniemen kanssa siinä asiassa samaa mieltä, että alemman asteisen tieverkon hankkeiden rahoitus on aivan liian alhainen siihen tarpeeseen nähden, mikä on tosiasia tänä päivänä jokaisessa tiepiirissä, ei yksinomaan Pohjois-Hämeessä.

Ydinkysymys on se, että hallituksen piirissä ei ole nähty tätä asiaa riittävän tärkeänä eikä osoitettu riittävästi tiemäärärahoja. Tänä vuonna valtio kerää budjetissa tavatoman suuren miljardimäärän ylimääräistä tuloa valtiolle. Samanaikaisesti kolmen viime vuoden aikana on 86 prosentilla korotettu polttoaineveron hintaa. Tässä on varmasti rahaa ohjata teiden tekemiseen, mutta nyt puuttuu poliittista tahtoa, ei nähdä todellisuutta. Jos tällä tavalla vielä muutama vuosi jatketaan, Suomen alemman asteinen tieverkko on kehitysmaatasolla.

Ed. Väänänen: Rouva puhemies! Minäkin haluaisin osallistua keskusteluun ja esittää myös kritiikkiäni hallitusta kohtaan sen vuoksi, että Uudellamaalla on nyt tarkoituksena panostaa pääasiassa vain korkeamman asteiseen tieverkkoon ja jättää huomiota vaille alemman asteinen tieverkko.

Erityisesti esimerkiksi Järvenpään — Porin tien tieyhteyden samoin kuin Orimattilan Kuivannon tien perusparannushankkeet ovat tyypillisiä pieniä tiehankkeita ja osoituksia siitä, että varoja ei ole ollut annettavissa. Näiden alueiden taloudellinen kehitys jää pääkapunkiseudusta jälkeen.

Kovin kriittisesti haluaisin lähestyä hallitusta ja todeta, että ensi vuoden budjettiin tulisi välttämättä varata määrärahoja myös alemman asteista tieverkkoa varten.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Ed. Anttila on kritiikissään minusta aivan oikeassa. Tieliikenteeltä todella kerätään rahoja kohtuuttoman paljon suhteessa siihen, mitä edelleen tieliikenteen ja tieverkon kunnostamisen hyväksi valtakunnassa käytetään. Se tarkoittaa sitä, että tieliikenteeltä perittyjä rahoja käytetään sekä hallituksen että eduskunnan päätöksellä kokonaan muihin tar-

koituksiin kuin niihin, mihin ehkä rahat alun perin on tarkoitettu käytettäväksi.

En malta olla tässä tilanteessa huomauttamatta ed. Anttilalle siitä, että mm. kehitysapu on sellainen asia, johon mielestäni käytetään — koko SMP:n ryhmän mielestä — kohtuuttoman paljon rahaa. Tänä vuonna kehitysapuun käytetään lähelle 4 000 miljoonaa markkaa. Se on mielestämme niin iso raha, että siitä voitaisiin irrottaa aivan hyvin mm. valtakunnan tieverkon parantamiseen varoja ja moniin muihinkin välttämättömiin ja hyviin tarkoituksiin valtakuntamme rajojen sisäpuolella.

Samalla en malta myöskään olla muistuttamatta siitä, että keskustapuolueen Paavo Väyrynen ollessaan ulkoministerinä runnoi läpi sen, että meidän on kehitysapuun käytettävä 0,7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Nyt tätä satoa sitten nautitaan.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että keskustelemme tiemäärärahoista. Kuten kaikki tiedämme, jokaissessa läänissä on varmasti tiehanketarpeita. Siinä mielessä oli hyvä asia, että ed. Väänänen toi esille uusmaalaiset hankkeet, joita me Uudenmaan läänin kansanedustajat neuvottelukuntana olemme vahvasti yhdessä ajaneet, ed. Väänänen ja kaikkien muidenkin puolueiden edustajat. Toivoisimme niihin todellakin ensi vuoden budjetissa panostusta.

Täytyy sanoa, että hallitus on kuitenkin oikean suuntaisesti toiminut tiemäärärahoissa siinä mielessä, että on asetettu suorite perusteeksi teiden rakentamiselle, mitä aikaisemmat hallitukset eivät tehneet. Sitä pidän erittäin oikeutettuna, sillä sinne, missä on käyttöä ja kulutusta, tulee myös ohjata painotetusti määrärahoja.

Olemme myös painottaneet sitä, että päätieverkosto tulee pitää kunnossa. Koska Uudenmaan halki kulkevat miltei kaikki päätiet, ne pitäisi erottaa budjetissa omalle momentilleen ja alemman asteiset tiet omalleen, jotta pystyttäisiin paikalliset tarpeet tyydyttämään myös oikeutetusti. Nämä ovat olleet periaatteita, ja olin ilahtunut, että ed. Väänänen toi esille myös nämä yksittäiset hankkeet, jotka ovat olleet yhteisiä hankkeitamme.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kettunen asetti vastakkain kehitysyhteis-

työn ja tiemäärärahat. En kuitenkaan olisi suinkaan tällaista vastakkainasettelua tekemässä, vaan haluaisin jälleen kerran muistuttaa siitä, että liikenteeltä kerätään tänä päivänä erilaisia veroja ja maksuja noin 50—60 prosenttia enemmän kuin valtio vastaavasti palauttaa teiden rakentamiseen ja kunnossapitoon koko tiepääluokalle. Eli tässä ydinongelma on raha.

Kyse on sen oikeasta kohdentamisesta, ja tällöin tienkäyttäjiltä perittyjä rahoja käytetään budjetin yleisrahoitekatteena. Ongelma on, että rahalla ei ole korvamerkkiä. Siinä mielessä tulee mieleen, että jotain on jatkossa tehtävä, että ne voimavarat voidaan paremmin kohdentaa teihin, jotka tienkäyttäjiltä ja moottoriajoneuvon käyttäjiltä kerätään.

Ed. Väänänen: Rouva puhemies! Pyydän heti sanoutua irti siitä puheenvuorosta, jossa ed. Kettunen otti esille kehitysyhteistyömäärärahat ja tiemäärärahat. Olen ed. Anttilan kanssa samaa mieltä siitä, että kotimaasta kyllä löytyvät varat alemman asteisen tieverkon parantamiseksi. Todellakin me Uudenmaan kansanedustajat yhteistyössä ed. Drombergin johdolla olemme koettaneet tietasioitakin viedä eteenpäin. Hartaasti toivoin, että ed. Dromberg puhuu tästä myös omalle hallituksellensa niin, että päättäisiin tuloksiin.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Myös minun näkemykseni on, että se, mitä ed. Dromberg puheenvuorossaan sanoi, varmasti on ollut linja tierahoituksessa viime vuosien aikana. Kyllä päätieverkko ja suurten keskustien tiestö ovat saaneet selvästi uuden painotuksen verrattuna menneitten vuosien menoon. Tällä linjalla taas ei ole mitään tekemistä sen kanssa, mitä ed. Kettusen ja ed. Aittoniemen puheenvuoroissa kerrottiin, kun he puhuivat alemman asteisen tiestön ja syrjäseutujen tiestön rahoitustarpeiden tyydyttämisestä. Kun kerran painopiste on siirtynyt uusiin uriin, se käytännössä on merkinnyt sitä, että yleensä maantieteellisesti syrjäisimmät alueet ja alemman asteisen tieverkosto ovat jääneet entistä heikomalle.

Mitä tulee kehitysyhteistyövarojen ja tierahoituksen vastakkainasetteluun, yhdyn edellisten puheenvuoron käyttäjien näkemykseen. On aivan kohtuutonta asettaa niitä

vastakkain. Olen tyytyväinen ja ylpeä siitä, että Paavo Väyrysen toimiessa ulkoministerinä ajettiin eduskunnassa ylivoimaisella enemmistöllä läpi se periaate, että tavoitellaan 0,7:ää prosenttia, joka nyt onkin saavutettu.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ehkä kehitysyhteistyörahoista pyritään siirtämään aika moneen paikkaan varoja tänä päivänä. En tiedä, onko tämä oikein, mutta se on mielestäni oikein, että jos eri alueilla Suomessa on omaa rahoitustarvetta, niin meidän ei ole tarpeen syleillä maailmaa, vaan käyttää enemmän varoja omiin tarpeisiin kuin maailman syleilemiseen.

Mitä tulee tietäisiin, haluan todeta vielä sen, että eivät yksinomaan valtion rahoitus ja budjettipäätökset ole pielessä Suomessa. Hyvin suuri merkitys on nykyisen tielaitoksen byrokratialla ja itsepäisyydellä. Tiedän paljon sellaisia tapauksia — tai en nyt paljon, mutta yhden tai kaksi — joissa 14 vuoden toimenpideohjelmassa pitämisen jälkeen pienelle tielosuudelle on hankittu rahat sillä tavalla, että ne ovat vuoden tai kaksi aikaisessa tässä tapauksessa voimassa olevaan toimenpideohjelmaan nähden. Tielaitoksen suurin työ on se, että tavalla tai toisella pyritään estämään tällaisten määrärahojen saanti kyseisten teiden korjaamiseen ja rakentamiseen. Tielaitoksessa ollaan niin byrokraattisia, että lähdetään vain siitä, että se, mitä siellä määrätään — on se sitten oikein tai väärin — on laki ja millään muulla ei ole mitään merkitystä. Tielaitoksen pitäisi katosia itseään peilistä. Sillä on aika suuri merkitys tiemäärärahojen kohdentamisessa.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Haluaisin vain muutamalla sanalla ed. Anttilan ja ed. Pekkarisen puheenvuoroihin puuttua siinä mielessä, kun he nykyisen hallituksen linjaa kernaasti moittivat siitä, miten varoja kerätään ja mihin ne sijoitetaan, koska tieliikenteestä tietenkin huomattava osa otetaan valtion budjettiin. Sanoisin kyllä, että tietyn osin linja ei ole muuttunut. Edellisten hallitusten aikana tehtiin aivan samalla lailla: kerättiin määrärahoja ja käytettiin ne muun budjetin katteeksi. Katsoisin, että nykyinen hallitus on kuitenkin hyvin oikeudenmukaisesti suunnannut näitä määrärahoja sikäli, että suoriteperuste on tullut yhdeksi paina-

vaksi argumentiksi, kun liikenneolosuhteita parannetaan.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Vielä tämä vastaus, en jatka enempää. Minusta on kyllä aika hämmästyttävää kuulla, että SMP:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja, ryhmän, jonka edustaja on liikenneministeri, käyttää puheenvuoron, jossa väittää, että liikennehallinnon byrokratia on se, mikä on tehnyt virheet tierahojen painotuksessa. (Ed. Aittoniemi: Ehdottomasti!) Jos on näin — ed. Aittoniemi edelleen väittää ehdottomasti näin olevan — siis jos eivät ministerit kykene johtamaansa hallinnonalaan ohjaamaan siihen suuntaan, mihin on poliittinen tahto, ministeri joutaa tulemaan hallituksesta pois. Kutsua pois edustajanne siitä postista, jos ei hän pysty teidän tahtoonne toteuttamaan, jos olette sitä mieltä, että tahtonne on todella oikea ja aito. Teillä oli ministeri SMP:stä ennen nykyistä ministeriä, Pekka Vennamo, ja Vistbacka tällä hetkellä. SMP kantaa aikamoisen vastuun tästä linjan muutoksesta ja tarkistuksesta, mikä maassa on toteutettu.

Mitä tulee siihen kysymykseen, pitäisikö kaikki tieliikenteeltä perityt varat käyttää tiestön rakentamiseen sellaisenaan, minusta se on vähän komplisoidumpi kysymys. Liikenteestä toki aiheutuu monia muitakin kustannuksia kuin tien rakentamisen ja kunnossapidon kustannukset. Kyllä tieliikenne aiheuttaa myös onnettomuuksia ja sitä kautta aika suuriakin yhteiskunnallisia kustannuksia. Tässä vertailussa mielestäni se ajattelu, mitä ed. Anttila edusti täällä, ei ole ihan käypää.

Ed. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Dromberg puheenvuorossaan painotti kovasti sitä, että tämä hallitus on ottanut käyttöön ns. suoriteperusteen. Se on toisaalta oikein, mutta sillä järjestelmällä alempiasteinen tieverkko vähitellen rapautuu, koska ei siellä voida näille suoritteille osoittaa samanlaista tarvetta kuin asutusköksissä. Sen takia siitäkin sektorista pitäisi kantaa huolta.

Ed. Drombergille haluaisin muistuttaa siitä, että tämä hallitus jää ennätysten kirjaan korottamalla valtion budjetissa moottoriajoneuvoveron tuottoa 86 prosentilla kolmessa vuodessa. Toki siinä vähän on liikenteen määrästä johtuvaa lisäystä, mutta ei suin-

kaan paljon, vaan pääosa tulee siitä, että todella hallitus on korottanut erilaisia veroja ja maksuja. Vastaavasti lisäystä tuotosta pitäisi edes kohtuullinen osa osoittaa takaisin.

Siinä mielessä olen ed. Pekkarisen kanssa samaa mieltä, että totta kai liikenne aiheuttaa muitakin ongelmia, ja olen valmis näyttämään tältä momentilta maksamaan. Ehkä puheenvuoroni antoi osaksi liian pelkistetyn kuvan.

Ed. Kettunen: Arvoisa puhemies! Haluan totuuden nimissä nyt ed. Anttilalle ja myös ed. Pekkariselle ilmoittaa, että noin kaksi vuotta sitten liikenneministeriössä tehtiin varsin laaja selvitys siitä, milloin tämä suuntaus — tieliikenteen määrärahojen niukuus — on saanut alkunsa. Selvityksessä todettiin, että virhe on tapahtunut ns. energiakriisin aikana vuosina 1973—1974, jolloin silloisten hallitusten toimesta tehtiin linjaus ja pienennettiin tiemäärärahoja, ja tätä kitumista on jatkunut tänne saakka. Meillä on tiemäärärahoissa vuosittainen vajeus tällä hetkellä kai noin puoli miljardia markkaa. Energiakriisin aikana lähdettiin siitä, että tieliikenne Suomessa suurin piirtein loppuu eikä tarvita teitä kuin ehkä hevoskalustoa varten. Se oli virheellinen linjaus. Minä en syytä ketään, en esimerkiksi niitä, jotka silloin olivat hallituksessa. Se oli inhimillinen virhe, ja sitä satoa me nautimme tänäkin päivänä.

Mutta nyt on tullut se aika, että tiemäärärahoja olisi saatava lisää. Niitä on viime vuosina hieman lisättykin sen linjauksen päälle, mitä on noudatettu. Se on hyvä asia.

Haluan edelleenkin Anttilalle muistuttaa siitä, että se se olisi vasta katastrofi, jos päätieverkon tässä valtakunnassa annettaisiin hajota, jolloin talouselämän kuljetukset pysähtyisivät. Meillä on itäinen naapuri varoittavana esimerkkinä siitä, kun annetaan tieverkon ja ennen kaikkea päätieverkon hajota. Kannattaa käydä siellä katsomassa.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle vielä haluaisin sikäli sanoa, kun hän ei ollut todennäköisesti läsnä, kun käytiin edellisen puheenvuoron, että eteläsuomalaiset kansanedustajat yhteisesti neuvottelukuntana ovat toivoneet, että päätieverkosto otettaisiin erikseen, jotta sinne pystyttäisiin

selkeästi osoittamaan omat määrärahat, niin etteivät nämä määrärahat olisi poissa alemman taseisesta tierakentamisesta. Mielestäni tämä on yksi keino, jolla pystytään turvaamaan alemman asteisen tieverkoston kehittäminen.

Varmasti ed. Anttila on kuitenkin todennut, että budjettiin viime syksynäkin lisättiin huomattava määrä tämän vuoden määrärahoihin nimenomaan teiden rakentamiseen varoja. Niistä tosin ohjattiin päätieverkoston huomattava osuus, mutta se on koko meidän kansantaloutemme etu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Ed. Seppäsen ym. lakialoite n:o 27 laiksi osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia pannaan pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Seppäsen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

12) Asetus 9 päivältä maaliskuuta 1990 Hämeen ja Mikkelin lääninhallitusten eräiden virkojen lakkauttamisesta ja perustamisesta (A n:o 3)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.53.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

